

Pihan suunnittelu ja muutostöiden luvanvaraisuus

Rakennusvalvonnan ohje 8.9.2026

Lahden kaupunki
Kaupunkiympäristön palvelualue
Rakennus- ja ympäristövalvonta
Kirkkokatu 27
15140 Lahti

<https://www.lahti.fi/asuminen-ja-ymparisto/tontit-ja-rakentaminen/rakennusvalvonta>

asiakaspalvelu.rakennusvalvonta(at)lahti.fi

etunimi.sukunimi(at)lahti.fi

Sisällysluettelo

1.	Pihasuunnittelu ja -rakentaminen, ohjeita rakentamislupaa varten	3
2.	Pihatöiden luvanvaraisuus	3
2.1	Lupa tarvitaan	3
2.2	Ilman lupaa toteutettavat pihatyöt	4
2.3	Lupatarpeen ennakkokysely	4
3.	Lupaprosessin eteneminen piha- ja maisemasuunnittelussa	5
4.	Pihasuunnittelutehtävän vaativuuden arvioiminen	6
4.1	Vähäinen maisemarakentamisen suunnittelutehtävä	6
4.2	Tavanomainen maisemarakentamisen suunnittelutehtävä	7
4.3	Vaativa maisemarakentamisen suunnittelutehtävä	8
4.4	Erittäin vaativa maisemarakentamisen suunnittelutehtävä	9
4.5	Poikkeuksellisen vaativa maisemarakentamisen suunnittelutehtävä	9
5.	Pihasuunnittelijan kelpoisuuden arviointi	11
6.	Pihasuunnitelmien sisältö	11
6.1	Piha- ja vihersuunnitelma	11
6.2	Viherkerroin	13
6.3	Lumitilalaskenta	14
7.	Ohjeita pihasuunnitteluun	14
7.1	Suunnittelussa huomioitavia asioita	14
7.2	Kasvillisuuden määrittäminen	15
7.3	Vihersuunnittelussa huomioonotettavia Lahdessa käytettäviä suojaetäisyyksiä	16

1. Pihasuunnittelu ja -rakentaminen, ohjeita rakentamislupaa varten

Onnistuneen piharakentamisen edellytyksenä on riittävän tarkka ja yksityiskohtainen pihasuunnitelma ja työselostus. Ammattitaitoinen suunnittelu, toteutus ja toteutuksen valvonta takaavat laadukkaan lopputuloksen. Rakennushankkeeseen ryhtyvän tulee huolehtia, että kohde toteutetaan suunnitelma-asiakirjojen mukaisesti.

Pihasuunnitelma laaditaan uudisrakennusten yhteydessä sekä laajoissa piharemonteissa (esim. käyttötarkoituksen muutos). Erillinen piha- ja istutussuunnitelma vaaditaan kaikkiin omakoti- ja paritaloa suurempiin rakennuskohteisiin. Suunnitelma voidaan vaatia myös pienempiin kohteisiin, mikäli asemakaava sen määrää.

Erillinen pihasuunnitelma laaditaan 1:200. Mikäli pihasuunnitelma edellytetään, se toimitetaan luvan erityissuunnitelmiin (ei ole pääpiirustus). Pihasuunnitelma laaditaan mielellään värillisenä ja rakennuksen kohdalle sijoitetaan 1.krs pohjapiirustus (tai se kerros, josta piha liittyy rakennukseen).

Pihan layout tarkistetaan pääpiirteittäin luvan myöntämisen yhteydessä asemapiirustuksesta. Pihasuunnittelija tulee kiinnittää kohteen suunnittelijoihin jo kohteen luonnosvaiheessa. Viherkerroin- ja lumitilalaskelmat lisätään lupahakemuksen liitteisiin ennen luvan myöntämistä.

Pihasuunnittelija vastaa siitä, että kasvillisuus on sijaintiin sopivaa ja että se on sijoitettu niin ettei se häiritse pihan muita toimintoja (valaistus, kaivot, viemäriputket yms.)

2. Pihatöiden luvanvaraisuus

Pihan järjestelyt arvioidaan yleensä rakentamisluvan yhteydessä.

Alla on kuvattu tilanteita, joissa tontilla tehdään pihan muutosten lisäksi vain rakentamisluvan lupakynnyksen alittavia toimenpiteitä (esimerkiksi alle 30 m² varastorakennus tai alle 50 m² katos). Sulkeissa on ilmoitettu toimenpiteeseen tarvittava lupatyyppi. Mikäli toimenpiteitä on useita, ne voidaan yleensä käsitellä yhtenä lupana. Poikkeaminen kaavamääräyksistä tai rakentamisjärjestyksestä vaatii usein oman lupansa.

2.1 Lupa tarvitaan

Pihan muutostöihin tarvitaan **maisematyölupa** kun:

- Rakennetaan 1–2 m korkea tukimuuri
- Maanpintaa korotetaan tai madalletaan yli 1 m nykyisestä
- Tontilta kaadetaan puita (ks. erilliset puiden kaato-ohjeet)

Pihan muutostöihin tarvitaan **rakentamislupa** kun:

- Rakennetaan yli 2 m korkea tukimuuri
- Rakennetaan yli 0,5 m korkea terassi
- Rakennetaan vähintään 5 henkilön yleisörakennelma
- Muutetaan pelastustiejärjestelyjä tai tehdään merkittäviä liikennejärjestelyjä

Pihan muutostöihin tarvitaan **poikkeamislupa** kun:

Pihajärjestelyjä muutetaan asemakaavan tai rakennusjärjestyksen vastaisesti, esim:

- o oleskelu-, leikki- tai istutusalueita vähennetään kaavan vastaisesti
- o autopaikkoja sijoitetaan muualle kuin kaavassa osoitetulle alueelle
- o tonttiliittymien määrä tai leveys poikkeaa määräyksistä
- o aidan, tukimuurin tai muiden piharakenteiden toteutus poikkeaa kaavamääräyksistä
- o hanke sijoittuu suojellulle tai erityismääräysten alaiselle alueelle
- o rakentamisluvasta sijoitettu rakennus ei sijoitu kaavan mukaiselle rakentamisalueelle
- o tontilla on huomioitavia suojelu- tai kaavamääräyksiä (esim. suojeltu puu)

2.2 Ilman lupaa toteutettavat pihatyöt

Lupaa ei yleensä tarvita:

- o Pihalla tehdään normaaleja istutusten ja rakenteiden kunnostustöitä tai lisäistutuksia. Uusissa istutuksissa on kuitenkin huomioitava tontti- ja aluekohtaiset kaava- ja rakennusmääräykset tontin pintamateriaaleihin, kasveihin jne. sekä kasvilajien soveltuvuus kyseiselle paikalle.
- o Paljujen ja uima-altaiden rakentamiseen (huomioi että korkojen muutokset/maansiirtotyöt voivat tarvita maisematyöluvan)
- o Sähköauton latauspaikan lisääminen olemassa olevalle autopaikoitusalueelle
- o Autopaikkoja lisätään kaava- ja rakennusmääräykset huomioiden
- o Rakentamislaisissa vapautettujen rakennusten tai katosten/pergoloiden rakentamiseen (kaavan mukaiselle rakentamisalueelle).

Rakentamisluvassa pääsuunnittelijan on huolehdittava, että pihasuunnitelma vastaa myönnetyn luvan asemapiirustusta sekä kohteen muita erityissuunnitelmia.

2.3 Lupatarpeen ennakkokysely

Epäselvässä tilanteessa kysy selkeiden suunnitelmien kera lupatarpeesta rakennusvalvonnasta ennakkokyselyn kautta.

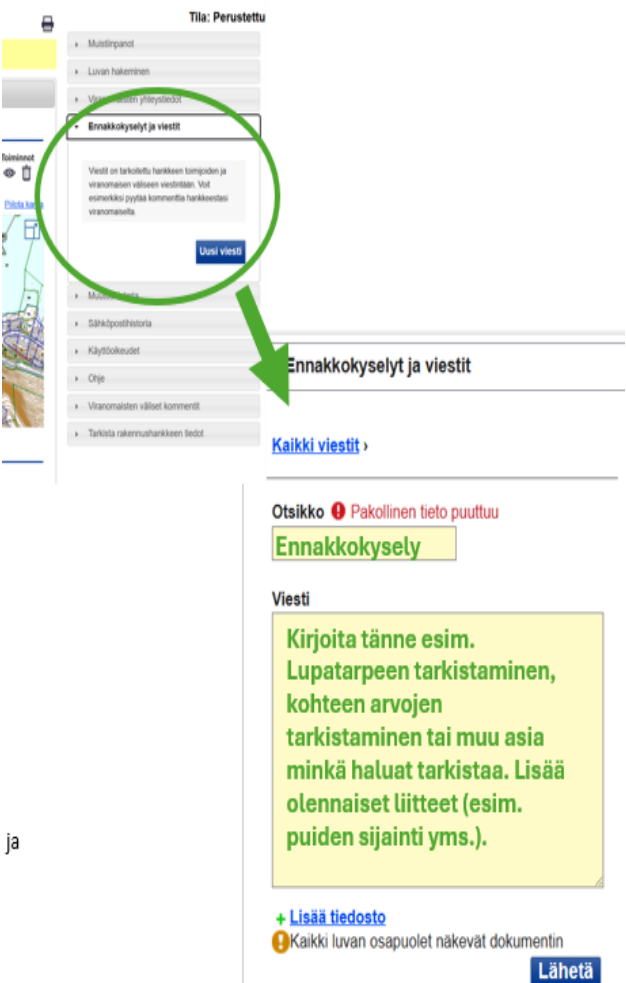
Ennakkokyselyllä voi tarkistaa suunnittelempiesi muutosten lupatarpeen.

Ennakkokysely tehdään seuraavasti

Täytä lupahakemuksen tiedoista vähintään seuraavat tiedot:

- hakija
- kiinteistön tiedot
- kuvaus tehtävistä töistä
- kartta tehtävien toimenpiteiden sijainnista

Kun olet täyttänyt minim tiedot, kirjoita viestikentän otsikoksi ennakkokysely ja kirjaa kysymyksesi sen alle.

Tila: Perustettu

- Muutinpäivät
- Luvan hakeminen
- Vuorokauden yhteyshenkilö
- Ennakkokyselyt ja viestit**

Viestit on tarkoitettu hankkeen kohteiden ja viranomaisen väliseen viestintään. Voit esimerkiksi pyytää kommenttia hankkeestasi viranomaiselta.

[Uusi viesti](#)

Ennakkokyselyt ja viestit

[Kaikki viestit >](#)

Otsikko ! Pakollinen tieto puuttuu

Ennakkokysely

Viesti

Kirjoita tänne esim. Lupatarpeen tarkistaminen, kohteen arvojen tarkistaminen tai muu asia minkä haluat tarkistaa. Lisää olennaiset liitteet (esim. puiden sijainti yms.).

[+ Lisää tiedosto](#)

! Kaikki luvan osapuolet näkevät dokumentin

[Lähetä](#)

Kuva 1. Kuvakaappaus sähköisen lupapalvelun hakemussivulta

Älä jätä lupahakemusta vielä käsiteltäväksi

Kun viestikenttään kirjoittaa ennakkokysely, se tulee lupakäsittelijöille tiedoksi. Mikäli jokin rakennusvalvonnan myöntämä lupa kohteeseen tarvitaan, täydennetään hakemus tarvittavilta osin ja jätetään käsiteltäväksi vasta täydentämisen jälkeen.

Jätetty lupahakemus voidaan rauettaa (maksullinen), mikäli rakennusvalvonta toteaa, että kyseinen toimenpide ei edellytä rakennusvalvonnan myöntämää lupaa

3. Lupaprosessin eteneminen piha- ja maisemasuunnittelussa

1. Mahdolliset ennakkoneuvottelut
2. Lupahakemuksen lisääminen sähköiseen palveluun
 - o Suunnittelijan ilmoittaminen kohteelle (kelpoisuuden toteaminen)

- Asemapiirustuksen tulee olla riittävän tarkka, jotta pihan toimintojen sijainnit, korkojen hallinta, kasvillisuuden sijainnit, pintamateriaalien rajautuminen yms. tulevat riittävällä tarkkuudella selvitettyiksi (kts. kohta 5).
 - Hakija ilmoittaa hakemuksessaan, mikäli suunnitelma poikkeaa asemakaavan tai rakennusjärjestyksen määräyksistä
 - Luvan liitteisiin lisätään viherkerroin laskennan tulossivu (yleensä ei AO/AP tontit).
 - Luvan liitteisiin lisätään lumitilalaskenta (ei AO/AP tonteilta).
3. Luvan käsittely – tarkennusten teko
 4. Luvan myöntäminen
 5. Pihasuunnittelijan tietojen lisääminen vastuusuunnittelijoihin ja hänen kelpoisuuden toteaminen (mieluiten pihasuunnittelija lisätään jo rakentamisluvan hakuvaiheessa)
 6. Pihasuunnitelman toimittaminen luvan erityissuunnitelmiin hyvissä ajoin ennen töiden aloittamista
 7. Lähetä sähköposti suunnitelman lisäämisestä rakennusvalvonnan maisema-arkkitehdille
 8. Suunnitelma kuitataan vastaanotetuksi
 9. Pihan rakentaminen suunnitelmien mukaisesti
 10. Rakennuslupa- ja kuuluville töille lopputarkastus, maisematyöluvan alaisille töille loppukatselmus.

Pihatöiden lopputarkastus- tai -katselmus

Suunnitelman mukaisen toteutuksen tarkastaminen. Mikäli luvassa on vaadittu pihasuunnitelma toteutuksen tarkistaa rakennusvalvonnan maisema-arkkitehti, jos erillistä suunnitelmaa ei ole vaadittu tarkastuksen tekee valvontainsinööri. Lopputarkastus/katselmus on varattava vähintään kahta (2) viikkoa aikaisemmin ottamalla yhteyttä sähköpostitse maisema-arkkitehtiin/valvontainsinööriin.

4. Pihasuunnittelutehtävän vaativuuden arvioiminen

Suunnittelutehtävän vaativuus arvioidaan rakennusvalvonnassa valtioneuvoston suunnittelutehtävien vaativuusluokkia koskevan asetuksen luvun 9 mukaisesti (34 § - 37 §), alla olevissa esimerkeissä lisäksi käytetty asetukseen liittyvää 10.12.2024 päivättyä perustelumuiiota sekä Fisen (F) tekemää ohjetta esimerkkikohteineen.

4.1 Vähäinen maisemarakentamisen suunnittelutehtävä

Suunnittelutehtävän vaativuus on vähäinen, kun suunnittelukohte on laajuudeltaan pieni, eikä sen ympäristöstä, rakennuspaikasta tai kaavasta kohdistu erityisiä vaatimuksia.

Tallaisia ovat esimerkiksi pihan yksinkertaiset ylläpitokorjaukset tai pihamuutokset, jotka eivät vaikuta kohteen teknisiin, toiminnallisiin tai kaupunkikuvallisiin ominaisuuksiin. Vähäisiä suunnittelukohteita ovat tyypillisesti omakotitalojen pihat sekä pienten varastohallien pihat. **Lupaehdoissa ei vaadita erillistä pihan erityissuunnitelmaa**, vaan asiat esitetään riittävällä tarkkuudella kohteen asemapiirustuksessa.

4.2 Tavanomainen maisemarakentamisen suunnittelutehtävä

Valtioneuvoston asetus rakentamisen suunnittelutehtävien ja työnjohtotehtävien vaativuusluokkien määräytymisestä sekä tehtävissä edellytettävistä koulutuksista Luku 9 § 34

Maisemarakentamisen **suunnittelutehtävä** on tavanomainen, jos suunnittelukohde on

- 1) maisema- ja luonnonarvoiltaan, sekä teknisiltä ja toiminnallisilta vaatimuksiltaan tavanomainen
- 2) ja kohteen ympäristöstä tai rakennuspaikasta ei aiheudu suunnittelulle erityisiä vaatimuksia.

Maisemarakentamisen **korjaus- ja muutostyön** suunnittelutehtävä on tavanomainen, jos suunnittelukohde on maisema- ja luonnonarvoiltaan, sekä teknisiltä ja toiminnallisilta vaatimuksiltaan tavanomainen ja kohteen ympäristöstä tai rakennuspaikasta ei aiheudu suunnittelulle erityisiä vaatimuksia.

Tällaisia ympäristöjä ovat esimerkiksi

- o avaralla ja/tai maastoltaan tasaisella tontilla sijaitsevat suunnittelukohteet,
- o väljässä kaupunkirakenteessa tai taajama-alueen ulkopuolisilla alueilla sijaitsevat tontit,
- o kooltaan pienehköt puistojen osat, puistot, kadut tai aukiot, joilla ei ole merkittävää maisemallista ja kaupunkikuvallista vaikutusta,
- o taajama-alueen ulkopuoliset ranta-alueet,
- o kohteet, jotka vaativat vain tavanomaisia taitorakenteita, kuten portaita, luiskia ja muureja.

Suunnittelutehtävät voivat olla esimerkiksi

- o yksittäisen asuin- tai vapaa-ajanrakennuksen tai taloyhtiön pihat
- o rivitaloyhtiön piha (F)
- o päiväkodin tai koulun piha-alueiden vähäiset muutokset,
- o julkisen ulkotilan yksittäinen kalustus-, viher- tai istutussuunnitelma,
- o tavanomainen peruseräparannus- tai muutostyökohta kaupallisten rakennusten ulkotilat,
- o suojaviheralueet ja -vyöhykkeet.

Suunnittelukohteen koosta riippumatta **korjaus ja muutostyön** suunnittelutehtävä on tavanomainen aina,

- o kun suunnittelukohde on maisema- ja luonnonarvoiltaan, sekä teknisiltä ja toiminnallisilta vaatimuksiltaan tavanomainen ja kohteen ympäristöstä tai rakennuspaikasta ei aiheudu suunnittelulle erityisiä vaatimuksia
- o kun suunnittelukohteen käyttötarkoituksesta tai ominaisuudesta ei aiheudu suunnittelulle erityisiä vaatimuksia. Suunnittelutehtävät tavoittelevat tyypillisesti viheralueiden kohennusta yleisilmeen, käytettävyyden ja ylläpidon osalta.
- o Tehtävä voi sisältää pienehkön alueen vähäisiä käyttötarkoituksen muutoksia, rakenteiden ja pintojen uusimista tai kasvillisuusalueiden ja reittien kunnostusta.
- o Tehtävä voi sisältää myös tavanomaisen hoidon suunnittelua.

4.3 Vaativa maisemarakentamisen suunnittelutehtävä

Valtioneuvoston asetus rakentamisen suunnittelutehtävien ja työnjohtotehtävien vaativuusluokkien määräytymisestä sekä tehtävissä edellytettävistä koulutuksista luku 9 § 35

Maisemarakentamisen suunnittelutehtävä on vaativa, jos:

- 1) kohteen on täytettävä korkeat maisemalliset, tekniset tai toiminnalliset vaatimukset käyttötarkoituksensa tai ominaisuuksiensa vuoksi;
- 2) kohteen ympäristö tuottaa vaatimuksia suunnitelman sovittamiselle kaupunkikuvaan, maisemaan tai luonnonympäristöön; taikka
- 3) rakennuspaikka on teknisesti vaativa.

Maisemarakentamisen **korjaus- ja muutostyön** suunnittelutehtävä on vaativa,

- 1) jos suunnittelualueen pääkäyttötarkoitus muuttuu tai
- 2) kun turvallisuuden ja terveellisuuden korkeat vaatimukset vaikuttavat huomattavasti alueen suunnitteluun

Maisemarakentamisen **suunnittelutehtävä** katsotaan olevan vaativa,

- kun kiinteistöjen tai rakennusten pihan on täytettävä korkeat maisemalliset, tekniset tai toiminnalliset vaatimukset käyttötarkoituksensa tai ominaisuuksiensa vuoksi.
- Tehtävä on vaativa myös, kun kohteessa on merkittäviä luontoarvoja.
- Suunnittelutehtävä on vaativa, mikäli kohteen ympäristö tuottaa erityisiä vaatimuksia suunnitelman sovittamiselle kaupunkikuvaan, maisemaan tai luonnonympäristöön tai
- jos rakennuspaikka on teknisesti haastava esimerkiksi maasto-olosuhteiden tai kansirakenteen takia.
- monialaista suunnittelua vaativat alueet,
- vaihtelevat tai muutoin maastonmuodoiltaan haastavat alueet,
- tiiviisti rakennetut alueet ja suuren tonttitehokkuuden alueet,
- näkyvästi kaupunkikuvaan tai maisemaan sijoittuvat rakennuskohteet ja
- julkiset alueet tai taajaman ranta-alueet.

Suunnittelutehtävät voivat olla esimerkiksi

- korttelipihat tai laajat asuinaluekokonaisuudet,
- julkisten rakennusten pihat, julkiset ulkotilat, kuten puistot kokonaisuutena,
- katu- ja aukiohankkeet,
- erityisasukasryhmien pihat ja ympäristöt,
- hankkeet, joissa on vaativia taitorakenteita tai kaupunkikuvallisesti ja taiteellisesti merkittäviä taitorakenteiden osia.
- kerrostalon maanvarainen piha (F)
- Julkiset ja toimistorakennusten pihat (F)
- tiiviissä ympäristössä sijaitsevat katu- ja aukioalueet (F)

Korjaus- ja muutostyön maisemalliset, tekniset tai toiminnalliset vaatimukset ovat vaativat, kun

- suunnittelualueen pääkäyttötarkoitus muuttuu jonkin verran

- o tai kun turvallisuuden ja terveellisuuden korkeat vaatimukset vaikuttavat huomattavasti alueen suunnitteluun, kuten silloin, kun alueen esteettömyyden tarvetaso muuttuu perustasosta erikoistasoon

4.4 Erittäin vaativa maisemarakentamisen suunnittelutehtävä

Valtioneuvoston asetus rakentamisen suunnittelutehtävien ja työnjohtotehtävien vaativuusluokkien määräytymisestä sekä tehtävissä edellytettävistä koulutuksista luku 9 § 36

Maisemarakentamisen suunnittelutehtävä katsotaan olevan erittäin vaativa, jos

- 1) kohteen on täytettävä erittäin korkeat maisemalliset, tekniset tai toiminnalliset vaatimukset käyttötarkoituksensa tai ominaisuuksiensa vuoksi.
- 2) Erittäin vaativasta tehtävästä on kyse silloin, jos kohteessa on luontoarvoja,
- 3) tai kohteen ympäristö tuottaa erityisiä vaatimuksia suunnitelman sovittamiselle kaupunkikuvaan, maisemaan tai luonnonympäristöön,
- 4) taikka rakennuspaikka on teknisesti erittäin vaativa.

Maisemarakentamisen **korjaus- ja muutostyön** suunnittelutehtävä on erittäin vaativa, jos

- 1) suunnittelualueen pääkäyttötarkoitus muuttuu merkittävästi tai
- 2) kun turvallisuuden ja terveellisuuden erittäin korkeat vaatimukset vaikuttavat huomattavasti alueen suunnitteluun

Suunnittelutehtävät voivat olla esimerkiksi

- o koulun, päiväkodin tai vastaavan erityiskohteen piha
- o laajan kansipihan tai korttelipihan suunnittelu
- o asemakaavassa suojellun yksittäisen pihan kunnostussuunnittelu
- o suurten liike-, majoitus- tai kongressirakennusten pihat,
- o usean eri toiminnan käyttöön tarkoitettut piha-alueet esim. monitoimirakennukset tai hybridirakennukset
- o taajamassa tai kantakaupungissa sijaitseva, useille eri käyttäjäryhmille suunnattu puistokokonaisuus

4.5 Poikkeuksellisen vaativa maisemarakentamisen suunnittelutehtävä

Valtioneuvoston asetus rakentamisen suunnittelutehtävien ja työnjohtotehtävien vaativuusluokkien määräytymisestä sekä tehtävissä edellytettävistä koulutuksista luku 9 § 37

Maisemarakentamisen suunnittelutehtävän katsovan olevan poikkeuksellisen vaativa, jos

- 1) kohde suunnitellaan suojeltuun tai muutoin kaupunkikuvallisesti, kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti arvokkaaseen ympäristöön tai kaupunkirakenteellisesti erittäin merkittävään ympäristöön,
- 2) kohteessa on merkittäviä luontoarvoja,
- 3) rakennuspaikka on teknisesti poikkeuksellisen vaativa
- 4) tai jos kohde sijaitsee alueella, jolla on merkittäviä ympäristöhaittoja tai maisemallisia häiriötekijöitä.

Tällaisia ympäristöjä ovat esimerkiksi

- suojeltuun ympäristöön tai suojellun rakennuksen välittömään läheisyyteen sijoittuvat pihat, puistot, kadut tai aukiot,
- ympäristöhallinnon määrittämällä arvokkailla alueilla sijaitsevat rakennuspaikat, puistot, kadut tai aukiot,
- kaupunkikuvallisesti, kulttuurihistoriallisesti, maisemallisesti tai kaupunkirakenteellisesti erittäin merkittävät ympäristöt,
- muun muassa täydennysrakennettavat keskusta-alueet
- kansirakenteiden päälle sijoittuvat puistot, aukiot ja katu ympäristöt ja
- alueet, joilla on merkittäviä ympäristöhaittoja tai maisemallisia häiriötekijöitä
- asemakaavassa aluekohtaisen säilyttämismerkinnän alueet.

Maisemarakentamisen **korjaus- ja muutostyön** suunnittelutehtävä on poikkeuksellisen vaativa, jos

- 1) suunnittelukohteen arvokas ympäristö asettaa suunnittelulle poikkeuksellisia vaatimuksia,
- 2) suunnittelualueen pääkäyttötarkoitus muuttuu huomattavasti tai
- 3) jos suunnittelukohteeseen kohdistuu teknisesti tai toiminnallisesti merkittävä muutos.

Suunnittelutehtävät voivat olla esimerkiksi

- merkittävien tai toiminnallisesti haastavien julkisten rakennusten pihat,
- suojeltujen yksityisen tai julkisen rakennusten pihat,
- suurten liike-, majoitus- tai kongressirakennusten pihat,
- kulttuurihistoriallisesti merkittävät puistot tai muutoin arvokkaat julkiset ulkotilat,
- hankkeet, joissa on poikkeuksellisen vaativia taitorakenteita, kuten liikennöityjä siltoja sekä kokeellisia ja/tai rakenteellisesti poikkeuksellisen vaativia hulevesiratkaisuja
- laajat rantarakenteet (F)

Pihan **korjaus- ja muutostyön** maisemalliset, tekniset tai toiminnalliset vaatimukset ovat poikkeuksellisen vaativat

- liittyessään merkittävän rakennuksen tai julkisen ulkotilan peruskorjaukseen ja laajennukseen.
- korjaus- ja muutostyön suunnittelu on poikkeuksellisen vaativaa aina, kun suunnittelukohteen arvokas ympäristö asettaa suunnittelulle poikkeuksellisia vaatimuksia,
 - esimerkiksi kun se on suojeltu tai sijaitsee ympäristöhallinnon määrittämällä arvokkaalla alueella, kuten esimerkiksi osa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY) tai osa maakunnallisesti tai valtakunnallisesti arvokasta maisema-alueella (MAM ja VAM) tai kansallismaisemaa.
- näin on myös, mikäli suunnittelukohteen pääkäyttötarkoitus muuttuu huomattavasti tai jos suunnittelukohteeseen kohdistuu teknisesti tai toiminnallisesti merkittävä muutos, joka vaikuttaa voimakkaasti pihan maisemallisiin ratkaisuihin.
- restauroivat kunnostukset (F)
- jo menetettyjen arvojen ennallistaminen (F)

5. Pihasuunnittelijan kelpoisuuden arviointi

- Pihasuunnittelijan kelpoisuus arvioidaan kohdekohtaisesti rakentamisluvan yhteydessä, Suunnittelijan tulee täyttää kohteen vaativuuden mukaiset rakentamislain (83 §) sekä valtioneuvoston asetuksen liitteen 1 mukaiset koulutus- ja kokemusvaatimukset.
 - [Valtioneuvoston asetus rakentamisen suunnittelutehtävien ja työnjohtotehtävien vaativuusluokkien määrittämisestä sekä tehtävissä edellytettävistä koulutuksista](#)
- Pihasuunnittelijan on **osoitettava pätevyytensä** tavanomaiseen, vaativaan, erittäin vaativaan ja poikkeukselliseen vaativaan suunnittelutehtävään **ympäristöministeriön valtuuttaman toimijan antamalla todistuksella**
 - [Pätevyyden osoittamislaki](#) - Ympäristöministeriö
- Lisäksi pihasuunnittelijalla tulee olla referenssejä vastaavista kohteista.

6. Pihasuunnitelmien sisältö

6.1 Piha- ja vihersuunnitelma

Pihasuunnitelma toimitetaan mieluiten värillisenä mittakaavaan 1:200 tai 1:100. Piirustus on A4 kerrannainen. A4 nimiösivulta ilmenevät mittakaava, tontti- ja osoitetiedot sekä vastuullisen suunnittelijan nimi, tutkinto sekä yhteystiedot. Nimiön yläpuolella on 200 mm tyhjää tilaa muutosmerkintöjä varten.

Huomioi, että asemapiirustus, pihasuunnitelma, viherkerroin- sekä lumitilalaskelma ovat yhdenmukaisia – myös asemapiirustus päivittyy pihasuunnitelman tarkentuessa. Mahdolliset muutokset hyväksyttyyn asemapiirustukseen tulee hyväksyttää rakennusvalvonnassa.

Pihasuunnitelmassa esitetään

Yleistä

- Mittakaava, mittalinja ja pohjoisnuoli.
- Pidä suunnitelma etelä-pohjoissuuntaisena.

Rakennuksen pohjakuva, sekä rakennuksen ja tontin korkomerkinnot

- Maantasokerroksen pohjakuva (siistitty) ja lattian korot, sisäänkäyntien sekä rakennuksen nurkkapisteiden ja tontin kulmapisteiden korot.
- Tonttia ympäröivät lähialueet korkoineen riittävällä laajuudella (vähintään 8 m rajasta).
- Tontin sisäiset korkeuskäyrät vähintään 1 m ja 0,5 metrin vanhat, purettavat sekä uudet käyrät sekä niiden liittyminen ympäröivään maastoon.
- Toimintojen kohdalle pistekorot (oleskelu, leikki, tomutus jne.)

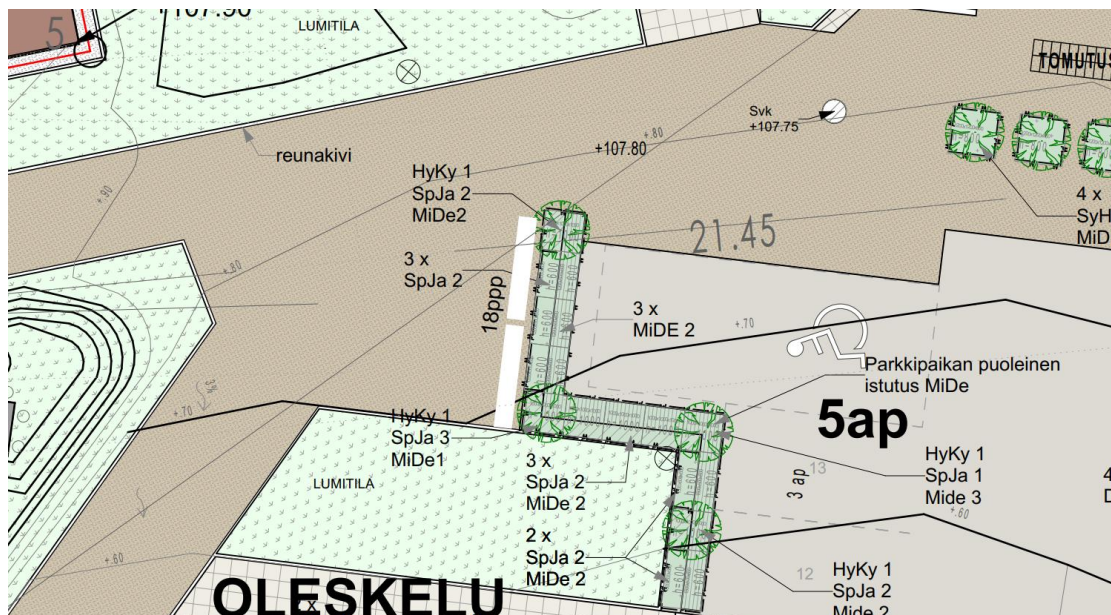
Toiminnot

- Pelastusreitit, jätejärjestelyt, autopaikat, leikki- ja oleskelupaikat oikein paikoilleen mitoitettuina.

- Huomioi ja tarkista lumitilojen riittävyys, täytä erillinen lumitilalaskuri luvan liitteeksi. Rakennusvalvonta voi edellyttää luvan yhteydessä lumitilan määrän tarkistamista lumitilalaskurilla.

Varusteet ja materiaalit

- Pihavarusteet, -kalusteet ja leikki- ja kuntoiluvälineet turva-alueineen, materiaaleineen ja väreineen. Varusteet sijoitettu ja mitoitettu oikeille kohdilleen luettelon lisäksi. Tukes vastaa leikkipaikkojen asiakasturvallisuuden valvonnasta (turvallisuusasiakirja).
- Portaat, luiskat ja tukimuurit korkoineen, kaltevuuksineen, materiaaleineen ja väreineen.
- Pintamateriaalit tyyppineen ja väreineen.
- Purettavat rakenteet ja materiaalarajat pisteviivalla.

Kuva 2. Esimerkki pihasuunnitelman merkinnöistä

ISTUTUSASTIAT

Istutusastiat Haveno Green Max Aluminium, väri grafiitinharmaa
 1200x500x600 6 kpl
 1500x500x600 9 kpl
 2000x500x600 22 kpl
 1200x1200x800 14 kpl
 1000x1000x1000 36 kpl

LEIKKIALUEEN VARUSTEET

1 kpl Hiekkalaatikko esim. Lappset 137404_M
 1 kpl Keinuu esim. Lappset Thorium 220062_M

MUUT VÄLINEET JA VARUSTEET

1 kpl Puinen pihakeinu kankaisella katoksella esim. Slöinge, väri harmaa
 7 kpl Pihapenkki esim. Lappset Malen NF2751, väri harmaa
 2 kpl Pöytä esim. Lappset Park Weekend 000503M, harmaa
 2 kpl Tomutusteline esim. Lappset Park 060120M, väri harmaa RAL 7024
 5 kpl Roska-astia betonijalustalla, esim. Lappset CT100M, väri harmaa RAL 7014
 1 kpl Roska-astian sivutuhkakuppi, esim. Lappset CT-AS7024
 2 kpl Pyöräteline esim. Lappset Park 9 paikkainen, väri harmaa RAL 7024
 2 kpl Lipputanko, taitettava 16m, väri valkoinen, kaikkein varusteineen.

JÄTEASTIAT

Syväkeräyssäiliöt, verhouk; harmaa komposiitti, esim. Molok

PINTAMATERIAALIT

	Asfaltti Pinta 504 m² Katualue 415 m²		Betoni esim. Rudos 418x418x80, harmaa 376 m²
	Singeli 16-32 mm 178 m²		Turvalla, tummanvihreä 95 m²
	Conflat, vaalea harmaa 565 m²		Peltorakennus, kiviä (0-8mm), päälle hieno hiekkaa (0.2-0.6mm) 2cm kerros 30 m²
	Vihertalo, esim. Sempgreen maksuruokatuotanto 375 m²		Vihertalo, esim. Sempgreen mehiläis- ja perhosmatti 255 m²
	Vihertalo, esim. Sempgreen maksuruokatuotanto 225 m²		Kasvialue h = 60-80cm 50 m²
	Kasvialue h = 100cm 50 m²		Maaväri 190 m²
	Pihaväli, tolppa 8 kpl		Rudos Ristikivi, harmaa saumaus sepelliä (8-16mm) 63 m²

Kuva 3. Esimerkki pihasuunnitelman materiaali- ja varustemerkinnöistä

Lyhenne	Nimi		Istutusetäisyys	Taimikoko	määrä
LEHTIPUUT					
AlGI	Alnus Glutinosa f. pyramidalis	Pilaritervaleppä	suun. muk.	rym 6-8 cm	8 kpl
MaDoV	Malus Domestica, 'Valkea kuulas'	Omenapuu	suun. muk.	rym 6-8cm	1 kpl
MaDoP	Malus domestica 'Punakaneli'	Omenapuu	suun. muk.	rym 6-8cm	1 kpl
MaPu	Malus purpurea 'Hopa	Koristeomenapuu	suun.muk.	ryhm 8-10cm	2 kpl
SoTh	Sorbus x thuringiaca 'Fastigiata'	Taatanpihlaja	suun. muk.	rym 8-10cm	3 kpl
				Yhteensä	15 kpl
HAVUPUUT JA -PENSAAT					
PiMa	Picea mariana	Mustakuusi	suun. muk	120-150cm	6 kpl
				Yhteensä	6 kpl
PENSAAT					
LoCa	Lonicera caerulea var. edulis	Marjasinikuusama	ie = 70 cm	30-50cm	445 kpl
PhOp	Physocarpus opulifolius 'Lady in Red'	Purppuraheisiangervo	ie = 80 cm	30-50 cm	14 kpl
RoWh	Rosa 'White cover'	Maanpeiteruusu	ie = 60 cm	30-50 cm	9 kol

Kuva 4. Esimerkki pihasuunnitelman kasvimerkinnöistä

Muut merkinnät

- Poistettavat ja säilytettävät puut ja pensaat.
- Istutettavat kasvit ryhmäkohtaisine lukumäärineen paikoilleen sijoitettuna.
- Kasvualustan paksuudet (InfraRyl mukaisesti).
- Kantavat kasvialustat merkittynä
- Merkintöjen selitykset ja kasviluettelo erillisessä sarakkeessa, josta ilmenee: suomalainen sekä latinalainen nimi, istutuskoko ja -tiheys ja kasvilajin kokonaismäärä.
- Hulevesien johtamiseen liittyvät ratkaisut sekä kattovesien johtamistapa. Sadevesikaivot ja niiden korkoasema.
- Pihavalaisimien sijainti ja tyyppi (tolppavalaisin, pollari jne).
- Maalämpökaivot ja putkien sijainnit, tarkistuskaivojen sijainti.

6.2 Viherkerroin

Viherkerroin, suunnitelman tulee täyttää viherkertoimen tavoitearvo. Lahden viherkerroin laskuri perustuu Espoon viherkerroin- ja luontolaskuriin. Viherkerroin laskelma lisätään lupahakemuksen liitteisiin. Omakoti- ja paritalotonteille viherkerrointaulukkoa ei tarvitse täyttää, ellei kaava niin määrää.

Taulukko 1. Viherkertoimen tavoitearvot

Rakentamistyyppi	Kaavamerkintä	2025 tavoitearvo
Rivitalot	AR, AP	1,2
Asuinkerrostalot	AK, AL	0,9
Toimisto- ja liiketilarakentaminen	KT, KTY	0,8
Palvelu, kauppa- ja liiketilarakentaminen	P, PL, PV, PA, C, K, KL, KM	0,7
Teollisuustoimintojen ja logistiikan alueet	T, TV, TY, TT	0,5

Yleisten alueiden korttelialueet	Y, YL, YH, YU, YO, YS, YY, YM	0,8
Autopaikoitusalueet	LPA	0,6

6.3 Lumitilalaskenta

Lumitilat. Rivitalo, kerrostalo- ja julkisten rakennusten pihoissa sekä ahtaissa pihoissa luvan yhteydessä käytetään lumitilalaskuria (laskuri löytyy täältä yleisistä ohjeista <https://www.lahti.fi/asuminen-ja-ymparisto/tontit-ja-rakentaminen/rakennusvalvonta/rakentamisen-luvat/>), jolla varmistetaan riittävien lumitilojen löytyminen oman tontin alueelta. Lumitilat tulee sijoittaa niin, että lumien auraaminen on alueille luontaista – esim. parkkipaikan päädyssä jne. -Lumitiloja ei saa sijoittaa näkemäalueelle, pelastusreiteille eikä tikasautojen nostopaikoille, sulatusvedet on hallittava ja johdettava imeytykseen/viivytykseen/hulevesiviemäriin.

7. Ohjeita pihasuunnitteluun

7.1 Suunnittelussa huomioitavia asioita

- **Lähtötietojen ajantasaisuus.** Ennen suunnitelman laadintaa on tontista laadittava korkeusvaaitus ja kasvillisuuden inventointi. Suunnitelmien lähtötietona tarvitaan myös ajantasaiset katusuunnitelmat. Katusuunnitelmista suunnitelmiin siirretään tiedot mm. katukoroista, katupuiden ja katuvalaisimien sijainneista.
- **Asemakaava,** pihasuunnitelman tulee vastata kaavamääräyksiä ja sen asettamia laatutavoitteita. Mahdolliset poikkeamat tulee esittää Rakennusvalvontaviranomaiselle.
 - Asemakaavat määräyksiineen on saatavana [Lahden karttapalvelusta](#).
- **Rakennusjärjestys,** rakennusjärjestys on voimassa koko Lahden alueella ja siellä on velvoittavia määräyksiä, jotka on huomioitava pihasuunnittelussa. [Rakennusjärjestystä](#) noudatetaan kaikissa tapauksissa, ellei asemakaava asiasta toisin määrää.
- **Kaupunkikuvallinen yhtenäisyys** pihan ja rakennuksen välillä on tärkeää. Varusteiden ja kalusteiden sekä kasvien on sovittava rakennuksen arkkitehtuuriin ja rakentamisaikakauteen. Tämä on erityisen tärkeää saneeraus- ja peruskorjauskohteissa sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaalla alueella toimiessa.
- **Turvalliset kulkureitit.** Huolehdi että leikkipaikalle, jätekatokseen, oleskeluun yms. kulkureitit ovat turvalliset ja näkemäalueet ovat risteämissä riittävät.
- **Esteettömyys,** pihasuunnittelija ja kohteen arkkitehti ratkaisevat yhteistyönä kuinka tarpeelliset esteettömät kulkureitit pihalle järjestetään. Tarvittaessa apuna voidaan käyttää erilaisia nostimia. Peruskorjauskohteessa esteettömyyttä ei saa heikentää, vaan sitä on pyrittävä parantamaan. Rakentamislaki 35 § ja Valtioneuvoston asetus rakennusten esteettömyydestä 241/2017 1 - 4§). (ohjeita: [Esteetön rakennus ja ympäristö](#), [Rakennustieto](#)).
- **Pelastusreitit.** Pelastusreittejä pyritään hyödyntämään pihan aktiivisena osana (esim. pelialueina). Vähintään nostopaikat on merkittävä pihasuunnitelmaan oikein mitoitettuina pelastusteiden mitoitus, on piirretty pelastuslaitoksen ohjeita noudattaen. Nostolavayksikön puomin toimintasäteelle saa istuttaa kasvillisuutta, mutta se ei kasvaessaan saa muodostaa

estettä pelastustoiminnalle. Kasvillisuus ei saa täysikasvuisena ylittää 2.krs parvekekaiteen yläreunan korkeutta. Mahdollisen uuden pelastustien rakentaminen vanhaan kiinteistöön edellyttää yhteydenottoa Rakennusvalvontaan.

- **Puiden säilyttäminen.** Tontilla olevat puut pyritään mahdollisuuksien mukaan säilyttämään. Säilytettävät puut on suojattava jo työmaan aloitusvaiheessa (InfraRyl mukaisesti). Puiden kaataminen voi vaatia maisematyöluvan. Kaadetut puut pyritään aina korvaamaan riittävän suurikokoisilla puuntaimilla.
- **Hulevedet sekä salaojiin kertyvä vesi** on maaperäolosuhteiden niin salliessa imeytettävä omalla tontilla. Tavoitteena on vähentää tontin hulevesien muodostumista käyttämällä läpäiseviä pintamateriaaleja sekä kasvillisuutta. Hulevedet käsitellään oman tontin puolella, tarvittaessa niitä ohjataan puhdistuksen ja viivytyksen kautta kaupungin hulevesiverkostoon. Huomioitava kaava, rakennusjärjestys ja kohteen rakennuslupa. [Rakentamisen aikaisten hulevesien hallintaohjeistus.](#)
- **Valaistus.** Pihavalistus suunnitellaan niin että valaistus on tarkoituksenmukainen ja riittävä. Sen tulee ensisijaisesti taata turvallinen liikkuminen ja oleskelu pihan alueella. Mahdollista julkisivuvalaistusta voidaan hyödyntää myös pihan valaistuksessa. Pihavalaisimet on suunniteltava suuntauksen, valotehon ja sijoituksen puolesta niin, etteivät ne aiheutta häikäisyä tai häiriötä.
- **Jätepiste/katos,** sijainti suunnitellaan turvalliseksi (asukkaan sekä jäteauton kulku huomioiden), lajittelu ja astioiden määrät riittävät asukasmäärän nähden. [Asukkaiden jätehuolto - Lahti.](#)

7.2 Kasvillisuuden määrittäminen

Kasvin valintaperusteita

- Alueelliset rakentamistapaohjeet ja kaavamääräykset
- Kulttuurihistoriallisesti arvokkailla alueilla on suositeltavaa noudattaa alueen aikakauden tyypillistä kasvillisuutta
- Ympäröivä luonto, maisema ja kasvilajisto (metsä- vai keskustatontti) huomioiden
- Puiden koko täysikasvuisena ja koon/muodon suhde rakennukseen
- Eri lajien talvenkestävyys Lahden seudulla
- Kasvien kasvupaikkavaatimukset (mm. valo / varjo, kostea / kuiva)
- Kasvuvyöhyke (Lahdessa 3, huomioi maaperän/mikroilmaston vaikutus kestävyys)
- Eri kasvilajien sopivuus pihan toiminta-alueet huomioiden
- Kasvien lehtimuoto, kukinnan tai lehtien väri
- Kasvien pitkäikäisyys ja / tai uusimistarve ja kunnossapito
- Vieraslajien käytön välttäminen ([Vieraslajit](#))
- Kasvien allergisoivuus ja myrkyllisyys, erityisesti leikki- ja oleskelualueiden läheisyydessä
- Aurauslumen aiheuttama rasitus
- Riittävä näkyvyys liittymissä (ei yli 70 cm korkeaa kasvillisuutta näkemäalueella)
- Tonttien rajapensaina ei mielellään käytetä yli kolme metriä korkeiksi kasvavia kasveja.
- Istutettavien puiden tulisi täysikasvuisinakin olla latvustoltaankin oman tontin puolella.

Kasvien merkitseminen suunnitelmaan

- Kasvit merkitään kuvaan lyhenteellä sekä ryhmäkohtaisella kasvimäärällä. Suunnitelmaan on listattu selkeä istutettavien/säilytettävien luettelo. Kasvit luetteloidaan tyyppin mukaan (säilytettävät puu, istutettavat puut, havut, pensaats, perennat jne).
- Kasvualustan rakeisuus- ja ravinteisuusvaatimukset sekä kasvualustan paksuus InfraRYL laatuvaatimusten mukaisesti
- Merkitse kasvien tuet ja suojaukset (esim. runko – ja jyrjäsuojat)

Istutuskoot

- Taimien kokovaatimus vaihtelee kasvilajeittain suuresti. Hitaasti kasvavien taimien kokovaatimus on suurempi. Kokovaade vaihtelee myös käyttötarkoituksen ja sijainnin mukaisesti.
- Katupuiden, välikaistojen, koulujen, päiväkotien ja muiden liikenteellisesti haastavien sijaintien puiden ja pensaiden istutuskoko on aina asuinpihalle istutettavaa taimea suurempi.
- Havupuiden koko ilmoitetaan korkeutena (cm). Lehtipuiden koko ilmoitetaan rungonympärysmittalla (rym) metrin korkeudelta mitattuna. Pensaiden koko ilmoitetaan yleensä korkeusmittalla (cm).
- Piha-alueella käytetään hyvin haaroittuneita pensastaimia, aidoissa hyvin haaroittuneita piiskataimia.
- Perennoiden ja köynnösten koko ilmoitetaan usein taimen astiakokona.
- Käytettävät minimikoot:
 - havupuut h= 125 – 150 cm
 - lehtipuut rym 6 – 8 cm
 - pensailla korkeus 30 – 50 cm

7.3 Vihersuunnittelussa huomioonotettavia Lahdessa käytettäviä suojaetäisyyksiä

Kun aitana käytetään puita tai pensaita, ne on istutettava siten, että niiden oksisto ja juuret täysikasvuiskin pysyvät omalla kiinteistöllä, ellei rajanaapurin kanssa ole toisin sovittu. Leikattavan kuusiaidan etäisyyden tontin rajasta on oltava > 1,0 m ja vastaavasti leikattavan orapihlaja-aidan > 0,6 m. Raja-aidaksi suositellaan kasveja, jotka eivät kasva yli kolme metriä korkeiksi.

Taulukko 2. Ohjeellisia vähimmäisetäisyyksiä (rungon keskelle).

Etäisyydessä otetaan aina huomioon kasvin kasvutapa ja sen korkeus sekä juuriston vaatima tila.

	Puun ohjeellinen vähimmäisetäisyys	Pensaan ohjeellinen vähimmäisetäisyys
Asemakaava rasitealueet	selvitettävä tapauskohtaisesti	Yleensä mahdollinen, selvitettävä tapauskohtaisesti*
Liikennealueen päällyste	1,5 m	50 cm
Kevyen liikenteen päällyste	1 m	50 cm

Rakennuksen seinät	pienet puut > 4 m, suuret puut >6 m ** Riittävän kauas – kasvutapa ja juuristo huomioiden!	1 m (Routasuojauksen päälle vain juuristoltaan pienempää ja hentojuurisempaa kasvillisuutta).
Aita	2 – 3 m	1 – 2 m
Viemäri, vesijohto, salaoja	2,5 m	*
Kaukolämpö, sähkö- ja puhelinkaapelit, valaisinpylväät	2,5 m	*
Maakaasu	2 m - 10 m **	*, näkyvyys paalulta toiselle turvattava (h < 1 m)
20 kV keskijännitejohto (ilmajohto)	Puun lähimmän osan ja johdon väliin jäätävä 1,5 m tilaa. Hedelmäpuiden kohdalla 4,5 m ettei hedelmien kerääjä joudu vaaraan.	* h < 3 m
* Ei määritetty, kasvualustan paksuuden tulee olla kasvilajille riittävä. Huomioidaan kunnossapito – voidaan joutua nostamaan ylös kunnossapidon yhteydessä. ** Suurikasvuiset ja suurijuuriset (esim. poppeli, pajut, tammi, hevoskastanja, terijoensalava yms.) >10 m		